

Profesor dr hab. Edward Arseniuk (1949-2023)

Dyrektor Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – Państwowego Instytutu Badawczego w Radzikowie w latach 1998-2017

Z żalem zawiadamiamy, że 23 listopada 2023 r. odszedł od nas Śp. Prof. dr. hab. Edward Arseniuk. Był naukowcem z pasją, nauczycielem i doradcą, wizjonerem.

Profesor Edward Arseniuk urodził się 6 stycznia 1949 roku w miejscowości Lebedziew, pow. Biała Podlaska. Po ukończeniu szkoły średniej w latach 1968-1970 odbył zasadniczą służbę wojskową i w 1970 roku rozpoczął studia na Wydziale Ogrodniczym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Po ukończeniu, w 1975 roku, studiów i uzyskaniu tytułu magistra inżyniera ogrodnictwa rozpoczął pracę jako asystent w Katedrze Fitopatologii SGGW. Poza dydaktyką prowadził badania nad odpornością grzybów na fungicydy benzimidazolowe. W latach 1978-1980 odbył staż naukowy w USA na Wydziale Fitopatologii Uniwersytetu Kalifornijskiego w Davis (UC Davis).

Pracę w Instytucie Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Radzikowie, w Zakładzie Fitopatologii, rozpoczął 16 marca 1981 roku, gdzie pracował do 31 grudnia 2021 roku na stanowiskach: starszy asystent, adiunkt, docent, profesor, w okresie 1.03.1992- 31.07.2021 pełniąc funkcję kierownika zakładu. Od 17 września 1998 do 31 lipca 2017 roku pełnił funkcję Dyrektora Instytutu, zarządzając jednocześnie sześcioma Zakładami Doświadczalnymi oraz pięcioma Spółkami Hodowli Roślin.

W 1986 roku, uchwałą Rady Naukowej IHAR uzyskał stopień doktora nauk rolniczych na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Systematyka grzybów z rodzaju *Sclerotinia* i ich patogeniczność w stosunku do *Trifolium pratense* L.” wykonanej pod kierunkiem doc. dr. hab. Stanisława Górala. Rozprawa została wyróżniona przez Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej w 1987 roku. Stopień doktora habilitowanego nauk rolniczych w zakresie agrotechniki – hodowli roślin, fitopatologii został nadany Profesorowi przez Radę Naukową IHAR w 1990 roku, na podstawie monografii pt. „Wpływ poliploidyacji koniczyny czerwonej (*Trifolium pratense* L.) na zimotrwałość i odporność na niektóre choroby” tytuł profesora, decyzją Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, otrzymał w 1996 roku.

Zakres prac badawczych Profesora był duży, zwłaszcza w dziedzinie fitopatologii. Najważniejsze osiągnięcia naukowe to: • zbadanie wpływu poliploidyacji koniczyny czerwonej na plon zielonej masy, plon nasion, odporność na patogeny grzybowe, mróz i zimotrwałość; • znaczący wkład w badania z zakresu mikologii gatunków grzybów nekrotroficznych; • liczne prace z zakresu teorii odporności roślin na patogeny; • rozpoznanie szkodliwości kompleksu patogenów grzybowych z rodzajów *Stagono-*

spora spp. i *Septoria* spp. dla pszenżyta. W okresie pełnienia funkcji Dyrektora Instytutu w latach 1998-2017 rozwijał nowe kierunki badawcze w Instytucie, zainicjował badania molekularne z zakresu fitopatologii i hodowli odpornościowej. Przyczynił się do powstania akredytowanego Laboratorium Kontroli Genetycznie Modyfikowanych Organizmów w Radzikowie. Promował nowe tendencje w badaniach dzięki czemu w Instytucie rozwinięto prace z zakresu genetyki molekularnej i biotechnologii.

Profesor Edward Arseniuk kierował wieloma projektami badawczymi zarówno krajowymi, jak i międzynarodowymi, prowadzonymi m.in. we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa USA (USDA), Uniwersytetami Stanowymi w Montanie i Georgii oraz z krajami Unii Europejskiej. Naukowy dorobek Profesora stanowi ponad 200 prac naukowych i popularno-naukowych opublikowanych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych. Zredagował monografię dotyczące Instytutu z okazji 50-lecia w 2001 roku i 60-lecia w 2011 roku oraz monografię poświęconą historii polskiej hodowli: Arseniuk E., Krzymuski J., Martyniak J., Oleksiak T. 2003. Historia hodowli i nasiennictwa na ziemiach polskich. Wyd. Pro-Druk, Poznań. Pod Jego kierunkiem powstały cztery prace doktorskie, Profesor wykonał wiele recenzji prac doktorskich, habilitacyjnych i wniosków o nadanie tytułu profesora.

Organizował konferencje naukowe. W 1994 zorganizował 4th *International Workshop on Septoria of Cereals*, July 4-7. Trzeba przypomnieć, że było to pierwsze międzynarodowe wydarzenie w Radzikowie, po zakończeniu stanu wojennego i transformacji ustrojowej, w którym brali udział naukowcy nie tylko z tzw. Europy Wschodniej lecz również z Europy Zachodniej i Stanów Zjednoczonych. Jako przewodniczący Stowarzyszenia ITA (*International Triticale Association*), w roku 2002, we współpracy z sekcją Hodowli zbóż Stowarzyszenia EUCARPIA, zorganizował w Radzikowie 5th *International Triticale Symposium*. W roku 2022 był Honorowym Członkiem Komitetu Organizacyjnego 11-tej edycji tej konferencji, która odbyła się w Warszawie. Działalności Profesora towarzyszyła idea wiązania badań podstawowych z praktyką hodowlaną. Był współinicjatorem, a później, jako Dyrektor IHAR patronował zimowym konferencjom, najpierw w Krakowie, później ze względu na duże zainteresowanie przeniesionym do Zakopanego, pt. „Nauka dla hodowli i nasiennictwa roślin uprawnych”, które miały na celu integrację nauki z hodowlą roślin. Konferencje odbywały się cyklicznie, co dwa lata od 1993 do 2019 r. XV Konferencja z tego cyklu, planowana na rok 2021 nie odbyła się z powodu pandemii; planowany jest powrót do tej formy prezentacji wyników i wymiany myśli.

Profesor był aktywny i rozpoznawalny w społeczności naukowej w kraju i zagranicą o czym świadczą zaproszenia z referatami zamawianymi na międzynarodowe konferencje naukowe (9 zaproszeń) oraz zaproszenia na stanowisko *visiting professor* (5 zaproszeń). Pełnił liczne funkcje na uczelniach i w placówkach badawczych, radach naukowych, komitetach naukowych, towarzystwach naukowych, komitetach redakcyjnych czasopism naukowych m.in. był: • od 1966 r. ekspertem Międzynarodowej Agencji Atomowej, MAEA (ang. *International Atomic Energy Agency*, IAEA), Wiedeń, Austria; • od 1997 r. ekspertem Międzynarodowej Fundacji Nauki, Sztokholm, Szwecja; • członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Hodowców Pszenżyta, a w latach 1998-2002, prezydentem Stowarzyszenia (*International Triticale Association* – ITA); • od 1994 r. przewodniczącym i organizatorem, działającej w ramach ITA, Międzynarodowej Sieci Oceny Odporności Pszenżyta na Patogeny i Szkodniki (*Head of the International Network for Triticale Pathogens and Pests Evaluation*); członkiem stowarzyszenia EUCARPIA (*European Association for Research on Plant Breeding*); • członkiem międzynarodowej grupy badawczej patogenów przenoszonych z powietrzem COST 817 i COST 860; • członkiem Europejskiej Sieci badania grzybów fuzaryjnych (*European Fusarium Network*); • członkiem Komitetu Fizjologii, Genetyki i Hodowli Roślin PAN czterech kadencji, w latach 1996-2010; • członkiem Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego; • zastępcą Przewodniczącego Rady Naukowej IHAR w kadencji 1997-2001; • przewodniczącym Rady Ekspertów Polskiego Związku Producentów Roślin Zbożowych; • przewodniczącym Rady Społecznej Doradztwa Rolniczego przy Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie; • od 1996 r. redaktorem wiodącym czasopisma *Plant Breeding and Seed Science*, a od 1999 r. redaktorem naczelnym.

Profesor Edward Arseniuk za swoje zasługi dla rozwoju badań na rzecz rolnictwa odznaczony został m.in.: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (2011), Złotym Krzyżem Zasługi (2002), Odznaką Honorową Zasłużony dla Rolnictwa (2005).

Tracimy dobrego Kolegę, Mentora i Dyrektora, który najlepsze lata poświęcił fitopatologii i nauce rolniczej, a także rozwojowi, drogiego Jego sercu, Instytutu.

Radzików, 2023 r.

Michał Rokicki
Dyrektor
Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin
– Państwowy Instytut Badawczy

Michał Kwiatek
Zastępca Dyrektora ds. Naukowych
Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin
– Państwowy Instytut Badawczy